

S Z E M L E

A L'EX LIBRIS ITALIANO 2000. szeptember-decemberi száma közli az 1996-tól 2000-ig terjedő években megjelent cikkeinek felsorolását, a szerzők névsorában. Közöttük az olasz exlibris-élet valamennyi kiválósága szerepel, külföldi szerző csak elvétve, magyar cikkíró neve pedig egyáltalán nem fordul elő ebben a rangos tartalomjegyzékben.

A belgiumi BOOKMERK 2001/1. számában *Gisele Broos*, a Graphia új elnökszövege köszönti az olvasót. Írásában tiszteletteljes szavakkal emlékezik meg elődjéről, Vercammenről, aki 20 éven át látta el igen eredményesen ezt a tisztséget. Az eredetileg flamand nyelvű lap teljes szövegét német fordításban is közlik. Ebben első helyen olvashatók azok a kódszavak, melyek segítségével az Interneten bizonyos exlibris-témák elérhetők.

"Még több fényt az exlibris-művészet dzsungelébe" címmel a szerkesztő, *Luc van den Briele* foglalja össze az exlibris-pályázatok kiírásánál kívánatos követelményeket. Fontosnak tartja, hogy az ex libris egy ma élő személy, vagy egy ma létező intézmény nevére készüljön. Kerülendő az olyan ál- /pseudó- kisgrafikák, mint "Ex libris Sint-Niklaas" vagy "Ex libris Lago Maggiore". (Az első esetben egy város, a második esetben egy itáliai tó lenne a tulajdonos!) A cikk a közelmúltban lezajlott nagyobb exlibris-pályázatok kiírásait veszi nagyító alá, kimutatva azok gyenge pontjait. Ezek alapján szükségesnek tartja a FISAE által olyan mintaszabályzat kidolgozását, melyben a pályaműveknél alkalmazandó helyes szövegtől a beküldendő példányszámig sok feltételt egyöntetűen szabályoznak. Így talán nem fordul elő olyan eset, mint ami a közelmúlt egyik pályázatán történt, amikor is egy cseh művész bolgár intézmény nevére angol szövegű ex librist készített.

A hazánkban is jól ismert *Gerard Gaudaen* cikke André Vercammen és a Graphia kapcsolatáról szól. Az 1958-ban megalakult belga társaság első tagjai között szerepelt az akkor még a Belga Kongóban élő gyűjtő. A gyarmatország szabaddá válása után Vercammen családjával együtt Sint-Niklaasban telepedett le. Ekkor már jelentős gyűjteményt mondhatott magáénak. A nevére készült mintegy száz lap között *Drahos István és Nagy Árpád Dániel* művei is szerepelnek. (Egy Drahos-lap a cikk illusztrációi között látható) 1980-ban a Graphia elnökévé választották s ezt a tisztséget 20 éven át töltötte be. A közelmúltban egészségi okok miatt mondott le tisztségéről.

Jan Yperman cikkében ezúttal 26 illusztráció kíséretében a könyvjegyeken szereplő virág-ábrázolásokat elemzi. A változatos, igen szép képanyagban a magyar ex librist *Nagy Árpád Dániel és Moskál Tibor* 1-1 lapja képviseli.

Hatvanadik születésnapja alkalmából szinte minden exlibris-folyóirat megemlékezik *Klaus Rödel*ről. A belga lap cikkéből megtudtuk, hogy a neves gyűjtő, szervező, szakíró és könyvkiadó nevére 1967 és 2000 között 1392 ex librist készített 28 ország 350 művésze.

A legtöbb alkotás, 93 lap, *Vincas Kisaraukas* nevéhez fűződik, de *Andruskó Károly* is előkelő helyet foglal el itt 69 alkotásával. A fenti időtartam alatt a Rödel által életre hívott könyvek, brossurák, grafikai mappák száma elérte a 371-et.

A szlovéniai egyesület OBVESTILA c. lapjának 147. számában arról ad hírt, hogy éves közgyűlésükön újra elnöküké választották *Ervin Kralj* urat. A titkár ugyancsak *Rajko Pavlovec* úr maradt. Az egyesület második negyedévi programajánlata ezúttal is bővelkedik érdekes eseményekben. Májusban például vezetővel megtekintik Közép-Európa legnevezetesebb mocsár vidékét Ljubljana közelében. Júniusban kirándulást tesznek a Juliai Alpokba, ahol felkeresik az I. világháború emlékmúzeumát is.

A Dániában megjelenő EXLIBRIS NYT 2001/1. számának melléklete a dán egyesület (Dansk Exlibris Selskab) tagjainak cserelistája. Több, mint száz gyűjtő címét, gyűjtési területének megjelölését tartalmazza ez a 12 oldalas kiadvány, melyben nemcsak dán gyűjtők, hanem több neves külföldi exlibris-barát is szerepel. Egyetlen magyar név a Zentán élő *Andruskó Károly*é.

A THE NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION NEWS-LETTER április elsején megjelent 115. számában egy japán grafikus címét és ajánlatát olvastuk. A művész 50 db C3 technikájú ex libris elkészítését 70.000 jen honoráriumért vállalja. (Mivel a mai árfolyam szerint 100 jen 240 forintnak felel meg, a kisgrafika egy magyar gyűjtő számára 170.000 Ft-ba kerülne) Ugyanitt olvasható *T. Matsubishi* cikke, mely a japán egyesület 1944 - 45-ös tevékenységét tekinti át. Bár akkor már évek óta dúlt a háború, hagyományos exlibris-naptárunk kiadását még 1945-ben is folytatták. Igaz, a kiadás a hadi események miatt áprilisban megszűnt. A szerző megjegyzi: négy hónap múlva atombomba robbant a szépséges Hiroshima város felett. (Megjegyzés: A negyedéves japán lap éves előfizetési díja 8.000 jen, melynek ellenében az érdeklődő gyűjtő a hagyományos exlibris-kalendáriumot is megkapja)

A luxemburgi Pierre Roberti Kör lapja, az EX LIBRIS, 32. számában arról ad hírt, hogy *Hedwig Pauwels*, a nálunk is jól ismert és keresztneve ellenére férfi grafikusművész munkássága elismeréseként Luxemburg Nagyhercegség koronarendjének lovageresztjét kapta. A belga alkotó főként arcképeket ábrázoló ex libriseiről vált híressé. Így érthetően nagy érdeklődés kísérte a Luxemburgban ez év májusában megrendezett kiállítását "Az arckép az exlibrisen" címmel.

Jo Kohn ugyanitt közöl cikket az ex libriseken ábrázolt mezőgazdasági munkákról. A 36 bemutatott

szerepel *Menyhárt József, Gáborjáni Szabó Kálmán és Vén Zoltán*. Kortárs művészüket a *Lippóczy Miklós* részére készült boros témájú rézmetszete képviselte.

A terjedelmében igen lecsökkent dániai NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 2001/1 száma mindössze 16 oldalon jelent meg és csak négy cikket tartalmaz. Ezek közül *Klaus Rödel* írása *Zbigniew Dolatowski* lengyel grafikusművész elhunytáról emlékezik meg. A cikkíró figyelemre méltó közlése, hogy az 1927-ben született művész volt az első lengyel grafikus, akit a dán gyűjtők – művei alapján – megkedveltek. Az iránta megnyilvánult rokonszenv bizonyosága, hogy az elhunyt művész alkotásjegyzékében sok dán gyűjtő szerepel. A cikk annak a szomorú ténynek az említésével fejeződik be, hogy *Henrik Feilhauer* és *Janusz Szumanski* rövid időn belül történt elhunytja után a szerző most a harmadik lengyel barátot veszítette el.

Csongrád megye neves irodalmi folyóirata, a TISZATÁJ nem tartozik a kisgrafikai lapok közé. A 2001/5. számáról most azért teszünk említést, mert a kiadványt *Vén Zoltán* tizenegy rézmetszetű kisgrafikája illusztrálja. Közöttük ex librisek, újévi üdvözetek, valamint szabad grafikai lapok egyaránt megtalálhatók. Mindegyikre az alkotó sajátos humora és a mives kivitelezés egyaránt jellemző. Oázist jelentő, üde színfoltok ezek az egyébként igen tartalmas lap 112 oldalnyi betű-tengerében.

A közölt kisgrafikákat *Szakolczay Lajos* cikke kíséri. Ebben a szerző az ex librisek motívumkincsének gazdagságát emeli ki. Egyben néhány példával felidézi *Vén Zoltán*nak a rézmetszet és rézkarc mellett a litográfia kifejezőerejét is felhasználó alkotói korszakát. Ennek eredményei terjedelmük és technikájuk miatt a lapban nem voltak bemutatathatók, de a szerző szerint "lebilincselő gazdagsággal mutatják *Vén Zoltán* formai virtuozitását, filozofikus életbölcességét."

Diskay Lenke fametszete, X3

Művészházaspár emlékezete: a fenti címmel terjedelmes cikk jelent meg az ÚJ EMBER c. hetilap 2001. Május 6.-i számában *Matyikó Sebestyén József* tollából. A tanulmány *Diskay Lenke* (1929-1980) és férje, *Varga Hajdú István* (1920-1981) életét, grafikai munkásságát ismerteti, igen alaposan és részletesen. Leírja életútjukat, ismerteti mestereiket. Felvázolja grafikai műveik jellemző sajátosságait, senki mással össze nem tévesztendő stílusukat. Mindketten pedagógusok voltak és Budapesten tanítottak. *Varga Hajdú István*nak elsősorban festői és könyvművészeti alkotásai jelentősek, de alkotott tusrajzzal készült ex libriseket is. *Diskay Lenke*t olvasóinknak nem kell bemutatni, hiszen sokan még személyesen is ismertük, valamint rendszeresen közlünk beszámolókat, méltatásokat munkásságáról. Mint a cikkből megtudhatjuk, *Varga Hajdú István*nak a kaposvári Rippl-Rónay Múzeumban vannak alkotásai, továbbá a barcsi Múzeumban amely helységben egyébként született állandó emlékkiállítás. *Diskay Lenke* ex libriseiből pedig a siófoki *Kálmán Imre* Múzeum őriz egy kollekción.

Ide kívánczok az a fenti cikktől független információ, hogy *Diskay Lenke* ex libriseinek közel teljes gyűjteménye nemrég került árverésre az ismert budapesti árverezőházban.

Palásthy Lajos

H Í R E K

Megélenkülő szellemi élet, tartalmas programok jellemzik 2001-től a KBK havonkénti összejeveit. Minden hónap első szerdáján a délután 6 órai kezdet megalakulása óta hagyományos időpontja a negyven éves múltra visszatekintő gyűjtői csoportosulásnak. A Fészek Művészklubban egykor megalakult KBK az elmúlt évtizedek során több helyen is ülésezett.

Közülük ezúttal csak a *Pilvaxot*, az *Andrássy úti Opera* éttermet és az *ELTE* tanári klubját említjük meg. Néhány év óta újra a Fészek ad helyet a havi összejeveteknek, melyek a múlt évben már annyira ellaposodtak, hogy csupán 6-8 főnyi megjelent érdeklődő rövid beszélgetéséből álltak.

Az új évezred első találkozásánál, a januári KBK-összejevetelen *Palásthy Lajos* a tagoktól tartalmas program vállalását kérte s ennek hatása a következő hónapokban az egyre növekvő résztvevői létszámban

is megmutatkozott. Februárban *Katona Csaba* tartott beszámolót Nürnbergben tett látogatásáról. Levéltáros gyűjtőtársunk utazásának legnagyobb élménye az ott rendezett Dürer-kiállítás volt. Beszámolója során – dokumentumok bemutatásával nemcsak a nagy német művész életművét ismertette, hanem ezúttal egy kulturált világljáró személyes élményeivel is gazdagodott a hallgatóság.

Márciusban *dr. Soós Imre* tartott rögtönzött bemutatót *Van Gogh* művészetére utaló ex libriseinek gyűjteményéből. Lapunk szerkesztője fél évszázada tanulmányozza a nagy holland festő munkásságát és annak magyarországi visszhangját. Ez utóbbinak bizonyítéka az a mintegy 25 ex libris is, melyek magyar művészek alkotásai. A bemutatón további 25 darab külföldi kisgrafika is szerepelt, az alkotók valamennyien *Van Gogh* szellemét idézték. A bemutató meglepetéseként *Soós*